

Korkein oikeus

[Etusivu](#) » [Ennakkopäätökset](#) » [KKO:2022:47](#) [2022](#) »

KKO:2022:47

Tekijänoikeus

Yksityisyyden suoja

Diaarinumero:

S2020/391

Taltionumero:

1151

Antopäivä:

5.7.2022

ECLI-tunniste:

ECLI:FI:KKO:2022:47

Yhtiö vaati teleyrityksen velvoittamista luovuttamaan sille yhteystiedot 34 teleliittymästä, joista oli yhtiön mukaan tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatettu yleisön saataviin yhtiön tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman yhtiön suostumusta. Markkinaoikeus määräsi teleyrityksen luovuttamaan yhteystiedot viidestä teleliittymästä hyläten hakemuksen muilta osin.

Kysymys siitä, oliko tekijänoikeudella suojattua aineistoa saatettu yleisön saataviin tekijänoikeuslain 60 a §:ssä tarkoitettu tavoin tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin.

Asian käsittely alemmissa oikeuksissa

B A/S:n hakemus

B A/S vaati, että markkinaoikeus määrää tekijänoikeuslain 60 a §:n nojalla A Oyj:n luovuttamaan B A/S:lle yhteystiedot A Oyj:lle kuuluvista 34 eri teleliittymästä kunkin liittymän osalta pyydetyltä ajankohdalta.

B A/S oli havainnut, että hakemuksessa yksilöidyistä teleliittymistä oli ilman sen lupaa saatettu yleisön saataviin BitTorrent-vertaisverkossa elokuvateoksia, joihin sillä oli yksinomainen oikeus. Teleliittymistä oli saatettu yleisön saataviin merkittävässä määrin tekijänoikeudella suojattua aineistoa.

A Oyj:n vastaus

A Oyj vaati, että hakemus hylätään.

Tekijänoikeuslain 60 a §:ää ei voitu unionin oikeuden vastaisena soveltaa. Toissijaisesti mistään hakemuksessa yksilöidystä liittymästä ei ollut saatettu tekijänoikeudella suojattua aineistoa yleisön saataviin laissa edellytetysti merkittävässä määrin. Hakemuksessa tehdyt havainnot olivat olleet useissa tapauksissa vain yhden vuorokauden ajalta ja monesti jopa vain muutamalta sekunnilta tai minuutilta.

Markkinaoikeuden päätös 15.5.2020 nro 215/20

Markkinaoikeus totesi, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä todetuin tavoin yhteystietojen luovuttaminen siviiliprosessissa on mahdollista edellyttäen, että tämä toteutetaan ja säännöksiä tulkitaan suhteellisuusperiaatteen mukaisesti. Tekijänoikeuslain 60 a §:ää ei siten ollut pidettävä unionin oikeuden vastaisena. Markkinaoikeuden mukaan oli kuitenkin huomioitava, että unionin tuomioistuin oli uudemmassa oikeuskäytännössään korostanut viestinnän luottamuksellisuutta koskevien poikkeusperusteiden suppeaa tulkintaa.

Tekijänoikeuslain 60 a §:n merkittävässä määrin -kriteeriä oli arvioitava kunkin teleliittymän ja tässä tapauksessa IP-osoitetta koskevan havainnon osalta erikseen ottaen huomioon sekä oikeudenhaltijan että kunkin teleliittymän haltijan intressit. Markkinaoikeus totesi, että hakijan esittämät tiedot yhtäältä teosten jakamiseen osallistuneen parven ja toisaalta kokonaisyleisön koosta eivät sellaisenaan osoittaneet, mikä merkitys yksittäisestä teleliittymästä saataviin saatetulla teoksen osalla oli tosiasiallisesti ollut muiden käyttäjien toimintaan. Myöskään valvonnan yhteydessä ladattujen koepalojen määrä ei sellaisenaan osoittanut merkittävässä määrin -kriteerin täyttymistä.

B A/S oli kuitenkin esittänyt selvitystä siitä, minkälaisina ajanjaksoina teoksia oli saatettu yleisön saataviin. Markkinaoikeus totesi, että sen viimeaikaisessa oikeuskäytännössä vain muutamina vuorokausina tehdyt havainnot tai vähäinen määrä tätä pitemmällä ajanjaksolla tehtyjä havaintoja eivät tyypillisesti osoittaneet merkittävässä määrin -kriteerin täyttymistä. Asiaa oli kuitenkin arvioitava tapauskohtaisesti ottaen huomioon erityisesti ladattujen koepalojen toistuva tai pitkäkestoinen jakautuminen kyseiselle ajanjaksolle.

Markkinaoikeus katsoi, että B A/S oli esittänyt riittävän selvityksen merkittävyyskynnyksen ylittymisestä viiden teleliittymän osalta. Niistä oli ladattu koepaloja ja siten saatettu yksilöityä teosta yleisön saataviin useina vuorokausina ja vuorokauden aikoina pitkäkestoisesti ja toistuvasti.

Markkinaoikeus määräsi A Oyj:n luovuttamaan B A/S:lle viiden teleliittymän käyttäjän ja tilaajan yhteystiedot ja hylkäsi B A/S:n hakemuksen muilta osin.

Asian ovat ratkaisseet markkinaoikeustuomarit Ville Parkkari, Jaakko Ritvala ja Pekka Savola.

Muutoksenhaku Korkeimmassa oikeudessa

A Oyj:lle ja B A/S:lle myönnettiin valituslupa.

A Oyj vaati valituksessaan, että markkinaoikeuden päätös kumotaan ja B A/S:n hakemus kokonaisuudessaan hylätään.

B A/S vaati vastauksessaan, että A Oyj:n valitus hylätään.

B A/S vaati valituksessaan, että markkinaoikeuden päätös kumotaan siltä osin kuin sen hakemus oli hylätty ja että hakemus hyväksytään kokonaisuudessaan.

A Oyj vaati vastauksessaan, että B A/S:n valitus hylätään.

Korkeimman oikeuden ratkaisu

Perustelut

Asian tausta ja Korkeimmassa oikeudessa ratkaistava kysymys

1. B A/S (jäljempänä B) on markkinaoikeudessa vaatinut, että A Oyj (jäljempänä A) veloitetaan tekijänoikeuslain 60 a §:n nojalla luovuttamaan B:lle yhteystiedot 34 eri teleliittymästä, joista oli tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatettu yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Markkinaoikeus on velvoittanut A:n luovuttamaan teleliittymän käyttäjän ja tilaajan yhteystiedot 5 eri teleliittymästä hyläten hakemuksen muilta osin.

2. Korkeimmassa oikeudessa on A:n ja B:n valitusten perusteella arvioitavana se, onko B:n hakemuksessa yksilöidyistä teleliittymistä saatettu tekijänoikeuslain 60 a §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tekijänoikeudella suojattua aineistoa yleisön saataviin tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin ja estääkö henkilötietojen käsittelyä ja yksityisyyden suojaa koskeva sääntely sen, että A voidaan velvoittaa luovuttamaan teleliittymien yhteystiedot B:lle.

Kansallinen lainsäädäntö

3. Tekijänoikeuslain 60 a §:n 1 momentin mukaan tekijällä tai hänen edustajallaan on oikeus tuomioistuimen määräyksellä salassapitosäännösten estämättä yksittäistapauksessa saada lähettimen, palvelimen tai muun sellaisen laitteen ylläpitäjältä taikka muulta välittäjänä toimivalta palvelun tarjoajalta yhteystiedot sellaisesta teleliittymästä, josta tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatetaan yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän suostumusta. Tietojen luovuttamista koskevan asian käsittelyssä noudatetaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 8 luvussa säädetään.

4. Saman pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuja yhteystietoja saaneeseen tekijään tai hänen edustajaansa sovelletaan, mitä tietoyhteiskuntakaarissa (917/2014, sittemmin laki sähköisen viestinnän palveluista) säädetään viestinnän luottamuksellisuudesta ja yksityisyyden suojasta, viestien ja tunnistamistietojen käsittelystä, tietoturvasta, ohjauksesta ja valvonnasta, pakkokeinoista sekä rangaistuksista.

5. Tekijänoikeuslain 60 a § ei säädettyssä muodossaan sisältynyt hallituksen esitykseen (HE 28/2004 vp), johon perustuen muun ohella tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamista tietoyhteiskunnassa koskeva direktiivi (tietoyhteiskuntadirektiivi, 2001/29/EY) saatettiin kansallisesti voimaan, vaan se perustuu eduskuntakäsittelyn aikana lakivaliokunnassa tehtyyn ehdotukseen. Lakivaliokunnan mukaan (LaVL 5/2005 vp s. 8–9) säännös sisältäisi myös luovuttamisvelvollisuutta rajaavan edellytyksen, koska 1 momentin nojalla tietoja ei luovutettaisi viranomaiselle vaan suoraan toiselle yksityiselle.

Unionin oikeus

6. Tietoyhteiskuntadirektiivin 2001/29/EY 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä, että tekijöillä on yksinoikeus sallia tai kieltää teostensa langallinen tai langaton välittäminen yleisölle, mukaan lukien teosten saattaminen yleisön saataviin siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teokset saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana. Direktiivin 8 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä direktiivissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien loukkauksia koskevista asianmukaisista seuraamuksista ja oikeussuojakeinoista, joiden tulee olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja vakuuttavia. Mainitun artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeudenhaltijat, joiden etuihin sen alueella suoritettut loukkaavat toimet vaikuttavat, voivat muun ohella hakea kieltoa tai määräystä sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluita kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden tai lähioikeuden rikkomiseen.

7. Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY 8 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat teollis- ja tekijänoikeuden loukkaamista koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä kantajan perustellusta ja oikeasuhtaisesta pyynnöstä määrätä muun ohella, että teollis- tai tekijänoikeutta loukkaavasta jakeluverkosta annetaan tietoja. Direktiivin johdanto-osan 14 perustelukappaleen mukaan määräyksen antaminen edellyttää, että kysymys on kaupallisessa laajuudessa eli suoran tai välillisen taloudellisen tai kaupallisen edun tavoittelemiseksi tehdyistä teoista.

8. Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 23 artiklan 1 kohdan i ja j alakohdan mukaan rekisterinpitäjään tai henkilötietojen käsittelijään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan lainsäädäntötoimenpiteellä rajoittaa asetuksessa säädettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, tai niiden soveltamisalaa, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata rekisteröidyn suojelu tai muille kuuluvat oikeudet ja vapaudet tai yksityisoikeudellisten kanteiden täytäntöönpano.

9. Henkilötietojen käsittelyä ja yksityisyyden suojaa sähköisen viestinnän alalla koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kansallisella lainsäädännöllä varmistettava yleisen viestintäverkon ja yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus. Direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan tilaaja ja käyttäjiä koskevat liikennetiedot, jotka yleisen viestintäverkon tai yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoaja käsittelee ja tallentaa, on poistettava tai tehtävä nimettömiksi, kun niitä ei enää tarvita viestinnän välittämiseen.

10. Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan muun ohella direktiivin 5 artiklassa ja 6 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä muun muassa rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi direktiivin 95/46/EY (henkilötietodirektiivi) 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Tätä varten jäsenvaltiot voivat muun muassa hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joissa säädetään tietojen säilyttämisestä sellaiseksi rajoitetuksi ajaksi, joka on perusteltua tässä kohdassa säädetyistä syistä.

Henkilötietojen luovuttamista ja yksityisyyden suojaa koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

11. Unionin tuomioistuin on tuomiossaan 17.6.2021 M.I.C.M., C-597/19 vahvistanut jo aiemmassa oikeuskäytännössään omaksumansa tulkinnan kysymyksestä, onko sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa henkilötietoja voidaan luovuttaa tekijänoikeuden loukkauksen perusteella yksityiselle taholle siviilioikeudellisten korvausten hakemista varten. Unionin tuomioistuin on tuomiossaan tarkemmin yksilöidyin perustein todennut, että jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan rajoittaa henkilötietojen luottamuksellisuutta koskevan velvollisuuden ulottuvuutta sähköisen viestinnän alalla, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide, jotta voidaan taata muun muassa muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelu sekä yksityisoikeudellisten kanteiden täytäntöönpano (tuomio 17.6.2021, M.I.C.M., C-597/19, EU:C:2021:492, 116 kohta sekä tuomio 29.1.2008, Promusicae, C-275/06, EU:C:2008:54, 53 kohta).

12. Unionin tuomioistuimen mukaan omaisuudensuojaa ja tilanteita, joissa tekijät pyrkivät saamaan omaisuudensuojaa siviiliprosessin yhteydessä, ei ole milloinkaan suljettu sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle (M.I.C.M., 117 kohta sekä Promusicae, 53 kohta).

13. Arvioitaessa IP-osoitteiden tallentamisen lainmukaisuutta yleisen tietosuoja-asetuksen kannalta on unionin tuomioistuimen mukaan erityisesti tarkastettava, onko käsittely sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 2002/58 mukaista. Mainitussa direktiivissä konkretisoidaan sähköisten viestintävälineiden käyttäjien yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojelua koskevat perusoikeudet (M.I.C.M., 118 kohta sekä siinä viitattu tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 109 kohta). IP-osoitteiden tallentamisesta mahdollisesti aiheutuva mainittujen perusoikeuksien loukkausta on arvioitava erityisesti sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin 5, 6 ja 15 artiklan valossa (M.I.C.M., 119 kohta).

14. Unionin tuomioistuimen mukaan unionin oikeus ei ole esteenä sille, että jäsenvaltiot säätävät velvollisuudesta luovuttaa yksityiselle henkilötietoja, jotta siviilituomioistuimissa voidaan panna vireille menettely tekijänoikeuksien loukkauksien vuoksi, mutta siinä ei myöskään edellytetä tällaisen velvollisuuden säätämistä (M.I.C.M., 125 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

15. Unionin tuomioistuin on jo aikaisemmassa oikeuskäytännössään katsonut, että tekijänoikeudellisia yhteystietojen luovuttamismääräyksiä koskeva Ruotsin lainsäädäntö ei ole ristiriidassa sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin kanssa. Unionin tuomioistuin perusteli johtopäätöstään toteamalla ensinnäkin, että internetyhteyden tarjoaja voitiin määrätä antamaan internetyhteyden tilaajan tai käyttäjän tunnistamista varten tekijänoikeuden haltijalle tai tämän oikeudenomistajalle tiedon siitä, kenelle tilaajalle internetyhteyden tarjoaja on rekisteröinyt tietyn IP-osoitteen. Toiseksi unionin tuomioistuin totesi, että asiavaltuuden omaavan henkilön saatettua henkilötietojen antamista koskevan vaatimuksensa kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi kansallinen tuomioistuin saattoi lainsäädännön perusteella määräystä antaessaan punnita asiaan liittyviä vastakkaisia etuja jokaisen yksittäistapauksen olosuhteiden mukaan ja ottaa asianmukaisesti huomioon suhteellisuusperiaatteesta johtuvat vaatimukset (tuomio 19.4.2012, Bonnier Audio, C-461/10, EU:C:2012:219, 59–61 kohta).

Ennakkoratkaisupyynnön tarve

16. A on esittänyt, että Korkein oikeus tekisi unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön siitä, onko tekijänoikeuslain 60 a § unionin oikeuden mukainen. A:n mukaan asiassa on epäselvää, miten unionin tuomioistuimen Promusicae ja Bonnier Audio-tuomioissa antamiin oikeusohjeisiin tulisi suhtautua unionin tuomioistuimen henkilötietojen suojaa koskevan oikeuskäytännön valossa.

17. Korkein oikeus toteaa, että unionin tuomioistuin on viimeksi edellä selostetussa M.I.C.M.-tuomiossaan vahvistanut aiemmassa Promusicae-ratkaisukäytännössään omaksumansa kannan, jonka mukaisesti unionin oikeus ei aseta estettä tekijänoikeuslain 60 a §:ää olennaisilta osin vastaavalle kansalliselle sääntelylle. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa on nimenomaisesti ja aikaisemmasta henkilötietodirektiivistä poiketen mainittu yksityisoikeudellisten kanteiden täytäntöönpano asetuksen mukaisten oikeuksien rajoitusperusteena. Unionin oikeuden ei voida tältä osin katsoa kehittyneen suuntaan, joka antaisi aiheen kyseenalaistaa unionin tuomioistuimen aikaisemmin tekemiä oikeudellisia johtopäätöksiä.

18. Unionin tuomioistuimen Tele2 Sverige ja Watson -tuomio (21.12.2016, C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970) sekä sen jälkeen annetut muut tuomiot (mm. La Quadrature du Net ja tuomio 2.3.2021, Prokuratuur, C-746/18, EU:C:2021:152) ovat koskeneet erilaista asiayhteyttä, sääntely-ympäristöä ja oikeudellista kysymyksenasettelua kuin mistä M.I.C.M.-tuomiossa ja sen tulkinnan perustana olleessa Promusicae-tuomiossa on ollut kysymys.

19. Korkein oikeus katsoo johtopäätöksensä, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella voidaan pitää selvänä, että unionin oikeus ei aseta estettä tekijänoikeuslain 60 a §:n kaltaiselle yhteystietojen luovuttamista koskevalle sääntelylle. Asiassa ei siten ole perusteita jättää tekijänoikeuslain 60 a §:ää soveltamatta unionin oikeuden etusijaperiaatteen nojalla. Säännöstä pitää kuitenkin soveltaa unionin oikeuden mukaisesti unionin tuomioistuimen muun ohella edellä selostetussa vakiintuneessa oikeuskäytännössä esitettyjen tulkintasääntöjen perusteella. Ennakkoratkaisupyynnön esittäminen ei siten ole tarpeen asian ratkaisemiseksi.

Tekijänoikeuslain 60 a §:n tulkinnan lähtökohdat

20. Asiassa on kysymys tekijänoikeuslain 60 a §:n 1 momentin tulkinnasta ja erityisesti siitä, mitä tarkoitetaan tekijänoikeudella suojatun aineiston saattamisella yleisön saataviin tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin. Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön selostuksesta ilmenee, arvioinnissa on punnittava suhteellisuusperiaatteen mukaisesti vastakkain yhtäältä tekijän tai tämän edustajan tekijänoikeuksien käyttöön liittyvää omaisuuden suojaa ja oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin sekä toisaalta teleliittymän käyttäjän yksityisyyden suojaan liittyviä perusoikeuksia.

21. Tekijänoikeuslain 60 a § koskee toimintaa, jossa teleliittymän käyttäjä saattaa yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattua aineistoa ilman tekijän tai tämän edustajan suostumusta. Säännöksessä tarkoitettua yleisön saataville saattamisesta on kysymys silloin, kun se koskee teoksen tai muun aineiston välittämistä rajoittamattomalle tai varsin huomattavalle määrälle potentiaalisia vastaanottajia. Saataville saattamisen on tapahduttava ilman oikeudenhaltijoiden lupaa ja siihen asti käytetyistä teknisistä tavoista poiketen tai sen on tapahduttava uudelle yleisölle, jota tekijänoikeuden haltija ei ole ottanut huomioon alkuperäistä teosta yleisön saataviin saatettaessa (M.I.C.M., 51–56 ja 59 kohta).

22. Tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaiset edellytykset yhteystietojen luovuttamiselle täyttyvät kuitenkin vain silloin, kun aineistoa saatetaan yleisön saataviin tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin. Näin ollen tämän merkittävyydedellytyksen tulkinnassa on otettava erityisesti huomioon aineiston saataville saattamisen laajuus. Merkitystä voidaan antaa myös aineiston laadulle sekä teleliittymän käyttäjän menettelyyn liittyville seikoille. Hakijan on esitettävä selvitys näistä yhteystietojen luovuttamisvaatimuksen perusteena olevista seikoista.

23. Korkein oikeus katsoo, että arvioitaessa yleisön saataville saattamisen laajuutta huomioon on otettava muun muassa menettelyn kohteena olevien teosten määrä ja menettelyn ajallinen kesto (ks. unionin tuomioistuimen tuomio 14.6.2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, 41–42 kohta).

24. Tekijänoikeudella suojatun aineiston laadun kannalta merkitystä on väitety loukkauksen taloudellisilla vaikutuksilla tekijänoikeuden haltijalle tai tämän edustajalle. Nämä vaikutukset ilmenevät tyypillisesti sen perusteella, minkälaisesta teoksesta on kysymys ja missä määrin tekijänoikeuden loukkaus on vaikuttanut siihen liittyneisiin tuotto-odotuksiin. Tekijänoikeuden haltija voi lähtökohtaisesti kärsiä vahinkoa tekijänoikeuksia loukkaavan toiminnan vuoksi, jos tällainen toiminta estää näiden oikeuksien tavallisen käytön tai alentaa siitä saatavia tuloja (M.I.C.M., 72 kohta).

25. Teleliittymän käyttäjän menettelyyn liittyvistä piirteistä merkitystä voi olla esimerkiksi menettelyn toteuttamistavalla ja käyttäjän tietoisuudella aineiston saataville saattamisen laadusta ja laajuudesta. Kaikkien lueteltujen näkökohtien lisäksi on otettava huomioon, että tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisella määräyksellä teleliittymän käyttäjän yhteystietoja luovutetaan toiselle yksityiselle taholle käyttäjän yksityisyyden suoja rajoittaen.

Arviointi tässä asiassa

Tiedostojen jakaminen vertaisverkossa BitTorrent-tekniikalla

26. Tässä asiassa tekijänoikeudella suojattuja teoksia on jaettu tiedostoina vertaisverkossa BitTorrent-tekniikkaa hyödyntäen. Asiassa esitetyn selvityksen mukaan BitTorrent-tekniikalla voidaan ladata ja jakaa muun ohella elokuvateoksia sisältäviä tiedostojen osia tehokkaasti ja nopeasti vertaisverkossa internet-käyttäjien välillä. Tiedostojen lataaminen ja jakaminen BitTorrent-tekniikalla edellyttää erillistä tietokoneelle asennettavaa ohjelmaa, joita on saatavilla internetissä ilmaiseksi.

27. BitTorrent-tekniikalle on ominaista, että tietokoneelle asennettu ohjelma jakaa kunkin teostiedoston useisiin pieniin ja keskenään samansuuruisiin osiin, vaikka verkon käyttäjän näkökulmasta latauksen kohteena ovat kokonaiset tiedostot. Ohjelman ladattua käyttäjälle yhden osan tiedostosta ohjelma ryhtyy automaattisesti jakamaan tätä osaa myös muille käyttäjille ladattavaksi, vaikka halutun tiedoston lataus ei olisikaan vielä kokonaan valmis. Tällä tavoin tiedostoa itselleen lataava käyttäjä toimii myös samanaikaisesti tiedoston jakajana. Jakamisen ja lataamisen hajauttaminen usealle käyttäjälle vaikuttaa muun muassa tiedostojen latausnopeuteen.

28. BitTorrent-tekniikassa yhden tiedoston lataamiseen ja jakamiseen tietyllä hetkellä osallistuvia käyttäjiä kutsutaan parveksi. Parven muodostavilla käyttäjillä on yhteisesti hallussaan latauksen kohteena oleva teostiedosto kokonaisuudessaan. Samaa teosta voidaan samanaikaisesti jakaa useissa rinnakkaisissa parvissa, mutta BitTorrent-käyttäjä on lähtökohtaisesti yksittäisellä hetkellä mukana vain yhdessä parvessa.

29. BitTorrent-käyttäjät voivat jakaa teostiedostoja myös kokonaisuutena. Tiedoston jättäminen muiden ladattavaksi oman latauksen valmistumisen jälkeen saattaa tuottaa käyttäjälle hyötyä esimerkiksi siten, että hänellä on jatkossa käytettävissään suurempi latausnopeus tiedostoa ladattaessa ja jaettaessa. Sen takia useissa BitTorrent-tekniikkaan kuuluvissa ohjelmissa pyritään valvomaan käyttäjän jakamien ja lataamien tiedostojen välistä suhdetta.

Yleisesti asiassa esitetystä selvityksestä

30. B on vaatinut A:lta yhteystietoja 34 eri teleliittymästä, jotka on yksilöity IP-osoitteen perusteella. Kustakin näistä teleliittymästä on B:n ilmoittamana ajankohtana saatettu yleisön saataviin jokin neljästä eri elokuvateoksesta, joiden tekijänoikeudet ovat kuuluneet B:lle.

31. B on käyttämällään Nars-valvontajärjestelmällä pyrkinyt selvittämään yksilöimiinsä teoksiin liittyntä tekijänoikeuksiensa loukkauksia BitTorrent-tekniikkaa hyödyntävissä vertaisverkoissa. Valvontajärjestelmään on jäänyt jälki silloin, kun järjestelmälle on tarjottu ladattavaksi tiedosto, joka on liittynyt tiettyyn tekijänoikeudella suojattuun teokseen. Tämän jälkeen järjestelmä on ladannut toiselta vertaisverkon käyttäjältä niin sanotun koepalan sen varmistamiseksi, että kyseinen käyttäjä on todella saattanut yleisön saataviin tekijänoikeudella suojatun teoksen. Koepaloissa on siis kysymys B:n valvontajärjestelmän muilta BitTorrent-käyttäjiltä tekemistä tiedostojen koelatauksista.

32. B on ilmoittanut kunkin hakemuksensa kohteena olevan IP-osoitteen kohdalla sekä parven käyttäjämäärän sekä kokonaisyleisön määrän vuorokauden tarkkuudella yksilöitynä. Esitetyn selvityksen mukaan samaa teosta on voitu vertaisverkossa jakaa useana tiedostokopiona, joista kukin on muodostanut oman parven. Parven käyttäjämäärällä on tarkoitettu niiden verkon käyttäjien lukumäärää, jotka tietyllä hetkellä ovat samassa parvessa osallistuneet tiettyä teosta koskevan tiedoston jakamiseen. Kokonaisyleisöllä on puolestaan tarkoitettu kaikkien niiden käyttäjien lukumäärää, jotka ovat tietyllä hetkellä jakaneet kyseistä teosta liittyneinä mihin tahansa kyseistä teosta tuona hetkenä jakaneista parvista. B on esittänyt selvitystä myös siitä, kuinka paljon sen valvontajärjestelmä on ladannut koepaloja eri IP-osoitteista ja miten nämä koepalat ovat jakautuneet ajallisesti.

33. A on väittänyt, että B:n selvitys valvontajärjestelmän toimintatavasta ja valvonnan toteuttamisesta on ollut suppeaa ja puutteellista. Korkein oikeus katsoo kuitenkin, että B:n esittämän selvityksen perusteella ja sen valossa, mitä unionin tuomioistuin on M.I.C.M.-tuomiossa lausunut BitTorrent-tekniikan avulla vertaisverkossa tapahtuvan menettelyn luonteesta yleisön saataviin saattamisena, on mahdollista arvioida sitä, täyttyvätkö tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisen määräyksen edellytykset kunkin hakemuksen kohteena olevan IP-osoitteen osalta. Asian palauttaminen markkinaoikeuden käsiteltäväksi ei siten ole tarpeen.

Aineiston saattaminen yleisön saataviin BitTorrent-tekniikalla

34. Korkein oikeus toteaa unionin tuomioistuimen katsoneen BitTorrent-verkon osalta, että yleisön saataviin saattamisen osoittamiseksi ei ole tarpeen näyttää toteen, että asianomainen käyttäjä on ensin ladannut verkosta tiettyä de minimis-kynnysarvoa merkitsevän määrän tiedoston osia. Riittävää tältä osin on, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada teos saataviinsa itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana, eikä ratkaisevaa ole, ovatko kyseiset henkilöt käyttäneet tätä mahdollisuutta. Näin ollen yleisön saataviin saattamista voivat olla kaikki toimet, joilla käyttäjä antaa täysin tietoisena menettelynsä seurauksista pääsyn teoksiin tai muuhun suojattuun aineistoon (M.I.C.M., 46–48 kohta).

35. Unionin tuomioistuin on edelleen katsonut, että tällaista verkkoa käyttää huomattava määrä henkilöitä, jotka voivat päästä milloin tahansa ja samanaikaisesti suojattuihin teoksiin, jotka jaetaan mainitun alustan välityksellä. Tällainen yleisön saataviin saattaminen koskee siten rajoittamatonta määrää potentiaalisia vastaanottajia ja siinä on mukana varsin huomattava määrä henkilöitä. Kysymys on myös ilman oikeudenhaltijoiden lupaa julkaistuista teoksista ja ne saatetaan uuden tai sellaisen yleisön saataviin, jota tekijänoikeuden haltija ei ole ottanut huomioon silloin, kun hän on antanut luvan alkuperäisen teoksen välittämiseen. Siirrettyjen osien käyttökeltomuudella itsessään ei ole merkitystä, koska saataviin saatetaan teoksen sisältävä tiedosto eli teos digitaalisessa muodossa. Näin ollen kaikkien yleisön saataville saattamista koskevien edellytysten katsottiin täyttyneen teleyrityksen asiakkaiden jakaessa elokuvien osia BitTorrent-tekniikan avulla (M.I.C.M., 43, 51–57 ja 59 kohta).

36. Korkein oikeus katsoo, että edellä selostetussa M.I.C.M.-tuomiossa omaksuttua tulkintaa on perusteltua soveltaa myös tässä asiassa. BitTorrent-tekniikan käyttämisen edellytyksenä olevan erillisen ohjelman lataamalla ja asentamalla käyttäjät ovat tietoisena ohjelman ominaisuuksista antaneet suostumuksensa ohjelman käyttöön. Tähän nähden merkitystä ei ole sillä, että teoksen sisältävän tiedoston lataaminen voi tapahtua automaattisesti ja hyvinkin pienissä osissa. Vertaisverkko on ollut useiden henkilöiden käytössä ja sen välityksellä käyttäjät ovat yhdessä toimien voineet saada käyttöönsä paikasta ja ajankohdasta riippumatta tekijänoikeudella suojattuja teoksia, jotka on julkaistu ilman tekijän tai tämän edustajan lupaa. Teoksia levitetään vertaisverkossa uudella tekniikalla ja uudelle yleisölle. Näiden edellytysten täytyessä voidaan pitää selvitetynä, että B:n hakemuksen kohteena olevista IP-osoitteista on saatettu tekijänoikeudella suojattua aineistoa yleisön saataviin ilman tekijän suostumusta.

Aineiston yleisölle saataville saattamisen laajuus

37. Jokaisesta hakemuksen kohteena olevasta IP-osoitteesta on saatettu yleisön saataviin yksi teos. Tekijänoikeuslain 60 a §:n 1 momentissa tarkoitettun luovuttamismääräyksen antaminen on säännöksen sanamuodon perusteella mahdollista jo yhden teoksen saataville saattamisen perusteella. Tällaisessa tilanteessa teosten määrä ei itsessään ilmennä aineiston saataville saattamisen laajuutta, vaan huomiota on kiinnitettävä aineiston saataville saattamisen laajuudesta esitettyyn muuhun selvitykseen ja muihin arviointiperusteisiin.

38. Unionin tuomioistuin on antanut merkitystä verkkoon liittyneiden IP-osoitteiden suurelle määrälle arvioidessaan sitä, käyttääkö huomattava määrä henkilöitä BitTorrent-tekniikkaa hyödyntävää vertaisverkkoa. Unionin tuomioistuin on myös yleisön saataville saattamista koskevaa käsitettä tulkitessaan pitänyt merkityksellisenä, että kysymys on rajoittamattomasta määrästä potentiaalisia vastaanottajia ja että henkilöitä on varsin huomattava määrä (M.I.C.M. 51 ja 54–55 kohta).

39. Korkein oikeus katsoo, että myös yleisön saataville saattamisen laajuutta arvioitaessa keskeinen arviointiperuste on tekijänoikeudella suojatun aineiston vastaanottajien ja potentiaalisten vastaanottajien määrä. B:n esittämän selvityksen perusteella merkitystä on siten laajuutta arvioitaessa annettava kustakin IP-osoitteesta jaetun teoksen lataamiseen osallistuneiden käyttäjien määrälle eli parven koolle ja sille, onko kysymys rajoittamattomasta määrästä potentiaalisia vastaanottajia.

40. Korkein oikeus toteaa, että asiassa esitetyn selvityksen perusteella BitTorrent-käyttäjällä ei ole käytännössä mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, missä parvessa hän jakaa teosta ja kuinka monta käyttäjää tähän parveen kiinnittyy. Parven käyttäjämäärän arviointia vaikeuttaa se, että B on ilmoittanut parven koon eli käyttäjien lukumäärän vuorokausikohtaisesti. Korkein oikeus katsoo näistä arviointiin liittyvistä epävarmuustekijöistä huolimatta, että B:n esittämän parven käyttäjämäärän voidaan katsoa osoittavan tietyn teoksen jakamiseen ja lataamiseen tietyllä hetkellä välittömästi osallistuneiden henkilöiden kokonaismäärän.

41. Eri IP-osoitteisiin liittyvä parven käyttäjämäärä on esitetyn selvityksen perusteella ollut pienimmillään vuorokausikohtaisesti joidenkin kymmenien ja suurimmillaan yli tuhannen käyttäjän suuruinen. Korkein oikeus katsoo, että teoksen jakaminen parvessa edellä kuvattua tekniikkaa hyödyntäen osoittaa lähtökohtaisesti aineiston saataville saattamisen olleen laajaa siitä huolimatta, että yksittäisen käyttäjän merkitys on voinut parven toiminnan kannalta olla tällaisissa tilanteissa vähäinen. Jakelussa hyödynnetyn BitTorrent-tekniikan edellä kuvatut ominaisuudet viittaavat kuitenkin myös siihen, että teos voi olla todennäköisesti hallitsemattomasti laajenevan saataville saattamisen kohteena, vaikka parven tosiasiallisia todennettuja käyttäjiä olisi vähän. Kysymys on näin ollen aineiston saataville saattamisesta rajoittamattomalle määrälle potentiaalisia vastaanottajia.

42. B on osoittanut ladanneensa IP-osoitteista koepaloja enimmillään satoja kappaleita yli viikon kestäneen ajanjakson aikana, kun taas lyhimillään kyse on ollut yksittäisestä, tietyllä hetkellä ladatusta koepalasta. Suurimmasta osasta hakemuksen kohteena olleista IP-osoitteista koepaloja on ladattu joitain kymmeniä kappaleita alle vuorokauden aikana. Korkein oikeus toteaa, että ladattujen koepalojen määrä on osin riippuvainen B:n käyttämän valvontajärjestelmän toiminnasta, eikä määrällä sellaisenaan ole merkitystä saataville saattamisen laajuutta arvioitaessa.

43. Korkein oikeus toteaa edelleen, että selvitys koepalojen ajallisesta jakautumisesta osoittaa sen, miten pitkäkestoista teoksen saataville saattaminen on kyseisessä valvontatilanteessa ollut. Loukkauksen kestolla ei kuitenkaan voida katsoa olevan merkitystä tilanteessa, jossa teosten jakaminen toteutetaan hajautetusti hyödyntämällä BitTorrent-tekniikkaa. Myös yksittäisen teoksen jakaminen yksittäisellä hetkellä voi siten osoittaa, että jakaminen täyttää tekijänoikeuslain 60 a §:n mukaisen määräyksen antamisen edellytykset.

Aineiston laatu

44. Jokaisesta B:n hakemuksen kohteena olevasta IP-osoitteesta on saatettu teostiedostojen osia jakamalla yleisön saataviin tekijänoikeudella suojattu elokuva. Kysymys on B:n mukaan ollut elokuvateatterilevityksessä olleista elokuvista. Tällaisten teosten saataville saattamista vertaisverkossa voidaan pitää tekijän tai tämän edustajan kannalta haitallisena, sillä se estää tekijän oikeuksien tavallisen käytön tai alentaa siitä saatavia tuloja (M.I.C.M., 72 kohta).

Teleliittymän käyttäjän menettely

45. Asiassa on selvitetty, että BitTorrent-tekniikan käyttäminen edellyttää erillisen ohjelman lataamista ja asentamista. Unionin tuomioistuin on katsonut, että BitTorrent-tekniikan osalta käyttäjät toimivat täysin tietoisina menettelystään ja sen mahdollisista seurauksista, jos he ovat tilanneet ohjelman ja antaneet suostumuksensa sen soveltamiselle saatuaan ilmoituksen sen ominaisuuksista. Näin on riippumatta siitä, että verkkoon lataaminen tapahtuu automaattisesti (M.I.C.M., kohta 49).

46. Korkein oikeus katsoo esitetyn selvityksen perusteella, että teleliittymän käyttäjälle ei voi tulla yllätyksenä se, että ladattava teos on samanaikaisesti muiden käyttäjien ladattavissa. Käyttäjän tiedossa voidaan katsoa olevan myös se BitTorrent-tekniikkaan kuuluva tyypillinen seikka, että tietty kertaalleen jaettu teos on hallitsemattoman saataville saattamisen eli jatkolevityksen kohteena.

47. Teleliittymän käyttäjän menettelyn arviointiin ei vaikuta myöskään se, että esimerkiksi jakamiseen osallistuvan parven käyttäjämäärä on käyttäjän vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella. Käyttäjä on ollut tästäkin verkon ominaisuudesta tietoinen ja hänellä on joka tapauksessa käytössään olevan ohjelman perusteella mahdollisuus seurata reaaliaikaisesti muiden käyttäjien muodostaman parven kokoa sekä muita teoksen lataamiseen ja jakamiseen liittyviä yksityiskohtia. Sen sijaan arvioinnissa voidaan antaa merkitystä sille, että käyttäjän ilmeisenä tavoitteena on ollut BitTorrent-ohjelmaa käyttämällä saada yhdessä muiden verkon käyttäjien kanssa luvattomasti ja ilman korvausta haltuun tekijänoikeudella suojattua aineistoa hajautetun jakamisen mahdollistamin korkein tiedonsiirtonopeuksin.

Johtopäätös aineiston saataville saattamisen merkittävydestä tekijänoikeuksien suojan kannalta

48. Korkein oikeus katsoo, että otettaessa huomioon tekijänoikeudella suojatun aineiston yleisölle saataville saattamisen laajuus erityisesti potentiaalisten käyttäjien todennäköisyyden kannalta arvioituna, aineiston laatu ja teleliittymän käyttäjän menettelyyn liittyvät seikat hakemuksen kohteena olevaa aineistoa on tekijän oikeuksien suojan kannalta merkittävässä määrin saatettu yleisön saataviin jokaisesta hakemuksen kohteena olevasta IP-osoitteesta.

Omaisuuksien suoja sekä yksityisyyden suoja koskevien perusoikeuksien keskinäinen punninta suhteellisuusperiaatteen mukaisesti

49. Kuten edellä on todettu, kysymyksessä on yksityisyyden suojan piiriin kuuluvien tietojen luovuttaminen toiselle yksityiselle. Yhteystietojen luovuttamispyynnön kohteena olevat IP-osoitteet ovat yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia henkilötietoja, sillä B:n tarkoituksena on saada luovuttamispyynnön perusteella käyttöönsä oikeudellinen keino, jonka avulla se voi tunnistaa internetyhteyden haltijan.

50. Kyseisten henkilötietojen käsittely edellyttää ensinnä, että kysymys on oikeutetun edun toteuttamisesta. Tällaisena oikeutettuna etuna voidaan pitää B:llä olevaa intressiä saada käyttöönsä sellaisten henkilöiden yhteystiedot, joiden B väittää loukanneen BitTorrent-tekniikkaa hyödyntäen sen tekijänoikeuksia voidakseen ryhtyä näiden oikeuksiensa toteuttamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

51. Myös henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta koskeva toinen edellytys täyttyy esillä olevassa asiassa, sillä internetyhteyden haltijan tunnistaminen on mahdollista vain IP-osoitteen ja internetyhteyden tarjoajana toimivan A:n toimittamien tietojen perusteella.

52. Kolmanneksi asiassa on tarpeen punnita suhteellisuusperiaatteen mukaisesti B:n tiedonsaantioikeuksien ja teleliittymän käyttäjän yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja oikeudenmukaisen tasapainon saavuttamiseksi näiden välillä.

53. Vaikka yksityisyyden suojan rajoitusten tarkka arviointi korostuu tällaisessa tilanteessa, luovutuksen kohteena ovat pelkästään IP-osoitteiden haltijoiden ja käyttäjien yhteystiedot, joiden perusteella ei ainakaan yleensä ole tehtävissä tarkkoja päätelmiä käyttäjän yksityiselämästä siitäkään huolimatta, että tekijänoikeuden haltijan tiedossa on luovuttamismääräyksen perusteena olevien viestintätapahtumien sisältö (vrt. Tele2 Sverige ja Watson, kohdat 98–99).

54. Korkein oikeus on edellä katsonut, että tekijänoikeudella suojatun aineiston yleisön saataviin saattaminen on tässä asiassa ollut laajamittaista ja tekijän oikeuksien suojan kannalta haitallista myös suojatun aineiston laadun ja teleliittymän käyttäjän toiminnan kannalta. Edellä todetuin tavoin kysymys ei ole erityisen laajasta puuttumisesta teleliittymän käyttäjän yksityisyyden suojaan. Näin ollen kysymyksessä olevien yhteystietojen luovuttaminen on sen tavoitteen mukainen, jolla pyritään tekijänoikeuksien haltijana olevan B:n tiedonsaantioikeuden ja teleliittymien käyttäjien yksityisyyden suojan ja sen osana olevan henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden väliseen oikeudenmukaiseen tasapainoon. Asiassa ei siten voida katsoa olevan myöskään suhteellisuusperiaatteesta johtuvaa estettä yhteystietojen luovuttamiselle.

Johtopäätös

55. Korkein oikeus katsoo edellä mainituilla perusteilla, että A on määrättävä luovuttamaan B:lle markkinaoikeuden määräämän lisäksi käyttäjän ja tilaajan yhteystiedot myös niistä teleliittymistä, joiden osalta markkinaoikeus on hylännyt hakemuksen.

Päätöslauselma

A Oyj määrätään antamaan B A/S:lle käyttäjän ja tilaajan yhteystiedot kaikista hakemuksessa vaadituista teleliittymistä.

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Juha Häyhä, Jukka Sippo, Ari Kantor, Jussi Tapani ja Alice Guimaraes-Purokoski. Esittelijä Heikki Kemppinen.